

Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání

FILOLOGIE

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SPOLUFINANCOVÁNO EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY

Oblasti vzdělávání v Národním kvalifikačním rámci terciárního vzdělávání

Oblastí vzdělávání se rozumí ucelený a vzájemně související úsek terciárního vzdělávání, v jehož rámci vznikají a uskutečňují se studijní programy. Oblast vzdělávání přitom není pouhým souhrnem v současnosti uskutečňovaných studijních programů s určitým společným jádrem, ale spíše prostorem, který by měl umožnit flexibilní vývoj studijních programů v budoucnu (integrace a další přeměny existujících programů a vznik programů nových).

Oblast vzdělávání je vymezena především deskriptory popisujícími výstupy z učení, které standardizovanou formou vyjadřují cíle vzdělávání a rovněž odrážejí společný teoretický metodologický, případně také filozofický a hodnotový základ dané oblasti vzdělávání.

Obecný popis oblasti vzdělávání zahrnuje zejména:

- jednoduchý a výstižný název oblasti vzdělávání;
- stručný popis historie, povahy a tematického rozsahu oblasti vzdělávání;
- poslání oblasti vzdělávání (co je předmětem a cílem poznávání v dané oblasti);
- uvedení páteřních oborů, které jsou jako akademické disciplíny pro danou oblast vzdělávání charakteristické a určující;
- vymezení cílů vzdělávání v dané oblasti;
- rámcový profil absolventů v dané oblasti vzdělávání s uvedením charakteristických profesí, zejména pak profesí regulovaných, které jsou relevantní;
- vztahy k ostatním oblastem vzdělávání (vč. mezních oborů).

Deskriptory oblastí vzdělávání převádějí volněji formulované popisy oblastí vzdělávání do kategorie očekávaných výstupů z učení – znalostí, dovedností a dalších způsobilostí (kompetencí) absolventů, a to v souladu s národními deskriptory kvalifikačního rámce. Zaměřují se přitom na:

- **odborné znalosti** (konkretizace faktických i teoretických znalostí a stupně porozumění typického absolventa páteřního oboru),
- **odborné dovednosti** (konkretizace výzkumných, uměleckých nebo jiných praktických postupů uplatňujících odborné znalosti dané úrovně).

Pokud jde o obecné způsobilosti, tato kategorie vyjadřuje především kontext, v němž se od absolventa očekává, že bude odborné znalosti a odborné dovednosti uplatňovat, a míru samostatnosti a odpovědnosti, s jakou tak bude činit. Obecné způsobilosti jsou obecně popsány národními deskriptory jako společné napříč všemi oblastmi vzdělávání, a deskriptory oblastí vzdělávání proto tento typ výstupů z učení v zásadě nespecifikují.

Závaznost oblastí vzdělávání

Je přirozené, že existující oblasti vzdělávání zahrnují širokou a proměnlivou škálu oborů s různou mírou akademického nebo naopak profesního zaměření, z nichž některé se nacházejí na pomezí dalších oblastí vzdělávání. Účelem formulace deskriptorů oblastí vzdělávání proto zjevně nemůže být stanovení minimálního standardu platného pro všechny obory v dané oblasti vzdělávání, ani stanovení akademicky optimálního profilu absolventa. **Deskriptory oblastí vzdělávání se budou vztahovat k typickému absolventu páteřního oboru oblasti vzdělávání a budou vyvážené brát v úvahu akademický i profesní účel vzdělávání.** V tom se liší od národních deskriptorů, které představují minimální standard, tedy charakterizují odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti, které musí absolvent prokazovat při absolvování daného stupně vzdělání.

FILOLOGIE

STRUČNÝ POPIS POVAHY, TEMATICKÉHO ROZSAHU A HISTORIE OBLASTI

Slovo filologie je odvozeno od řeckého slovesa filein (milovat) a substantiva logos (slovo). Poprvé se vyskytuje u Platóna, kde označuje „lásku ke slovu, zálibu v literárním a vědeckém studiu, učenost“. Ačkoliv tento termín získal řadu dalších významových odstínů, vystihuje ve svém prvotním významu víceméně i podstatu dnešní filologie.

Historie filologického zkoumání se započala v helénistickém období dějin řecké literatury (323-30 př. n. l.). Cílem starověkých filologů bylo především ustanovit správné znění literárních textů, od čehož se odvíjelo zkoumání veškerých aspektů jazyka spolu se zkoumáním literárních děl tímto jazykem psaných. Tento horizont filologického bádání zůstal zachován až do současnosti (pouze došlo k přesunu důrazu: edice textů se stala jen jednou z dílčích filologických disciplín), samozřejmě s využitím relevantních prostředků moderních teorií. Filologie je tak nadále kombinací nejrůznějších jazykových a literárních bádání v rámci jednoho jazyka nebo jazykové větve. V rámci jazykového bádání využívá především poznatků fonetiky, fonologie, morfologie, syntaxe, sémantiky, ale i dalších speciálních lingvistických disciplín.

Posláním filologických oborů je vychovat člověka, jenž je schopen:

- důstojného ústního i písemného projevu jak v příslušném, tak mateřském jazyce,
- používat příslušný jazyk jako prostředek dorozumívání, vyjadřování i komunikace,
- o jazyce i literatuře přemýšlet a analyzovat jej/ji na obecné úrovni ,
- chápat základní znaky kultury spojené s příslušným jazykem,
- kritického myšlení,
- myslet a jednat v souladu se standardními etickými pravidly.

PÁTEŘNÍ OBORY

Páteřními obory v oblasti filologie jsou:

- mateřský jazyk,
- cizí jazyky (klasické, moderní),
- literární věda,
- lingvistika,
- překladatelství,
- knihovnictví.

VYMEZENÍ CÍLŮ

Cílem vzdělávání v oblasti filologie jsou především:

- důkladné znalosti příslušných kardinálních lingvistických disciplín (fonetiky, fonologie, morfologie, syntaxe, sémantiky, popřípadě dalších lingvistických disciplín) a schopnost jejich aktivního využití,
- praktické využití příslušného jazyka v psané i mluvené formě (překládání),

Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání

- velmi dobrá orientace v příslušné literatuře, dějinách a kultuře,
- základy literárněhistorické a literárněteoretické práce aplikované nejen na textech příslušného jazyka.

RÁMCOVÝ PROFIL ABSOLVENTŮ

Absolvent filologických oborů je důkladně vzdělán v oblasti příslušných kardinálních lingvistických a literárněvědných disciplín, má hluboký přehled na poli příslušné literatury, historiografie a ve společensko-kulturních vědách vztahujících se k danému jazyku. Je vybaven znalostí základních principů překladu a správné interpretace originálního textu. Filologické vzdělání se vhodně doplňuje se vzděláním pedagogickým.

Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání

DESKRIPTORY OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ

	Bakalářský studijní program	Magisterský studijní program	Doktorský studijní program
	Absolventi studijního programu		
Odborné znalosti	<ul style="list-style-type: none"> • prokazují znalosti kardinálních disciplín příslušné filologie (fonetiky, fonologie, morfologie, syntaxe, sémantiky), popřípadě dalších lingvistických disciplín a jejich metodologických přístupů, založené na studiu základní odborné literatury; • prokazují praktické znalosti předmětného jazyka (výstupní úroveň u studia cizího jazyka minimálně C1); • prokazují širokou¹ znalost příslušné literatury, založenou na vlastním studiu a analýze základního penza dané literatury (pramenů) i na studiu základní sekundární literatury; • prokazují porozumění možnostem, podmínkám a využití teorií, konceptů a metod ve vztahu k výzkumným postupům v příslušné filologii; • prokazují základní kulturní a historické znalosti prostředí, v němž se jazyk příslušné filologie uplatňuje; • prokazují základní znalost latiny / adekvátního jazyka pro filology. 	<ul style="list-style-type: none"> • prokazují znalosti speciálních disciplín příslušné filologie (zejména diachronně orientovaných, např. historický vývoj, historická gramatika, dějiny starší literatury) a jejich metodologických přístupů; • prokazují specializaci v jedné z disciplín příslušné filologie; • prokazují hluboké praktické znalosti předmětného jazyka (výstupní úroveň u studia cizího jazyka C2); • prokazují hlubokou² znalost příslušné literatury, založenou na vlastním detailním studiu i analýze vybraných segmentů dané literatury i na studiu široké příslušné sekundární literatury; • prokazují komplexní znalosti na úrovni soudobého stavu poznání v příslušné filologii, umožňující originální využívání a rozvíjení myšlenek. 	<ul style="list-style-type: none"> • prokazují systematické porozumění metodologii zvolené filologické disciplíny a její zvládnutí, a to s přesahem do příbuzných oborů; • prokazují komplexní znalosti a porozumění ve vztahu k výzkumným postupům příslušné filologické disciplíny na mezinárodní úrovni; • prokazují znalost odborného a akademického jazyka na úrovni B2.

¹ Za široké znalosti jsou považovány znalosti objímající přehledně celé spektrum příslušné literatury bez nároků na minuciózní znalosti speciálních problémů.

² Za hlubokou je považována znalost nejjemnějších nuancí příslušné literatury.

Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání

	Bakalářský studijní program	Magisterský studijní program	Doktorský studijní program
	Absolventi studijního programu		
Odborné dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> • umění na základě rámcově vymezeného úkolu použít některé výzkumné postupy k řešení praktických problémů v příslušné filologii (analýza konkrétních jazykových či literárních jevů, jejich interpretace) při uplatnění odborných znalostí a základních metod; • umění analyzovat literární text (jazykový komunikát) za použití základní oborové terminologie; • umění vyhledat a utřídit relevantní informace a písemně zpracovat zadané téma s použitím určené metody; • umění poučeně číst odborný text z oblasti filologie (jazykověda, literární věda); • umění pracovat se základními termíny oborových filologií (jazykověda, literární věda). 	<ul style="list-style-type: none"> • umění samostatně vymezit komplexní praktický nebo teoretický problém a řešit jej tvůrčím způsobem s využitím vybraných teorií, konceptů a metod příslušné filologické disciplíny včetně kritické reflexe; • umění použít základní výzkumné postupy v příslušné filologii způsobem umožňujícím získávat nové, původní informace; • umění písemně zpracovat zadané téma s použitím samostatně zvolené metody; • umění posuzovat jazykové a literární dějiny v základních mezioborových souvislostech a v kontextech kulturologických a mediálních. 	<ul style="list-style-type: none"> • umění koncipovat, navrhovat a realizovat pokročilé výzkumné postupy a obohatit příslušnou filologii původním výzkumem; • umění prokázat schopnost vlastní vědecké činnosti včetně sebereflexe; • umění vytvořit rozsáhlejší dílo, které vlastním výzkumem přispívá k rozšíření hranic poznání, a dílo publikovat nebo veřejně prezentovat; • umění vést odbornou rozpravu na vyšší oborové úrovni.

VZTAHY K OSTATNÍM OBLASTEM VZDĚLÁVÁNÍ

Oblast vzdělávání ve filologických oborech je po výtce interdisciplinární. Má úzkou vazbu zejména na oblasti:

- učitelství,
- historické vědy,
- sociologie,
- filozofické vědy a religionistika (zvláště etika),
- psychologie,
- antropologie (zvláště etologie).

CHARAKTERISTICKÉ PROFESE A RELEVANTNÍ REGULOVANÉ PROFESE

Absolvent filologických oborů nachází uplatnění především jako pedagog na středních a vysokých školách, současně je mu otevřena práce v humanitně orientovaných ústavech Akademie věd, archivech, knihovnách a muzeích, popřípadě se může uplatnit v odborně či jazykově orientovaných pracích (např. korektury) v knižních nakladatelstvích, v knihkupectvích a v různých médiích a v neposlední řadě také v diplomacii. Jeho komparativní výhodou na trhu práce je nejen to, že ovládá příslušný jazyk a má znalosti kultury s tímto jazykem spojené, ale především fakt, že si podmanil obecné principy studia jazyka a může se tak snadno naučit jazyku dalšímu a že je rovněž zdatný v analýze diskursu a tudíž v komunikaci obecně. Regulované profese se u filologů nepředpokládají.